БЛИЗЬКИЙ СХІД 30.10.2026 | Ральф Мельцер

Перемога без перемоги

Опозиція Ізраїлю святкує, але Нетаньягу далеко не переможений – шлях до зміни влади, як і раніше, закритий

Коли рівно о 22:00 після закриття виборчих дільниць на великому екрані з'явилися перші цифри, на вечірці соціал-демократичної партії «Ха-Демократим» («Демократи») пролунали радісні вигуки. При цьому вже тоді було очевидно, що «Лікуд» чинного прем'єр-міністра Біньяміна Нетаньягу, найвірогідніше, стане найбільшою фракцією, а дев'ять-десять місць, що прогнозуються для самої партії, означали в кращому разі досить посередній результат. У цьому загальному піднесенні було щось від самонавіювання та продовження передвиборчої кампанії вже після виборів: прихильники партії, депутати та численні молоді активісти святкували, бо хотіли святкувати і тому що напруга останніх місяців мала хоч якось знайти вихід. Вони знову і знову скандували «Бібі додому!». Вигуки «Демократи!» змінювалися скандуванням гасла «Ми все виправимо – з радістю».

Йдеться про повернення до демократичних цінностей, верховенства закону, відповідального управління та справедливого розподілу державних ресурсів. Іншими словами, про кінець «політики хаосу», яку Нетаньягу та його вкрай праві та ультраортодоксальні партнери з коаліції проводили останні чотири роки, як називає її ізраїльська спеціалістка із конституційного права Сюзі Навот.

Коли незадовго до півночі до мікрофонів вийшов лідер партії та її головний кандидат Яір Голан, він говорив про надію та зародження «нового, ліберального та демократичного руху». Він закликав скористатися шансом сформувати уряд змін. У перших заявах Гаді Айзенкота також часто звучало слово «зміни». Голова нової партії «Яшар», яка в більшості опитувань останніх місяців перед виборами випереджала «Лікуд», закликав Нетаньягу піти у відставку і заявив про намір сформувати уряд.

Айзенкот виступав

Але питання у тому, як це зробити? Адже Айзенкот належить до тих опозиційних

проти участі арабської партії «Раам» в уряді

політиків, які виступали проти участі арабської партії «Раам» в уряді. І навіть разом з «Раам» опозиція не отримала б необхідної більшості в 61 місце в Кнесеті. Крім того, протягом ночі результати дедалі більше зміщувалися на користь Нетаньягу та його партнерів з коаліції. З того часу їхній блок випереджає опозиційний, однак у нього теж немає більшості. За підсумками підрахунку 94 відсотків голосів «Демократи» набрали лише вісім мандатів.

Тому зовсім неясно, чи вдасться і коли вдасться розпочати нову політичну епоху та реалізувати заходи, обіцяні колишньою опозицією, з трьох ключових питань: скасувати закони, ухвалені в рамках так званої судової реформи; ухвалити закон, який зобов'яже також ультраортодоксальних євреїв та арабів проходити військову чи цивільну службу; а також, нарешті, створити незалежну державну слідчу комісію для розслідування недоглядів та помилкових оцінок, що передували катастрофі 7 жовтня 2023 року. Адже «Бібі» та його союзники, можливо, й втратили більшість, але вони ще не переможені.

Навпаки, у президента країни Іцхака «Бужі» Герцога тепер є два тижні, щоб доручити одному з депутатів Кнесету сформувати уряд. Зважаючи на нинішню ситуацію, першим таке доручення може отримати Нетаньягу. За кілька тижнів до голосування, на тлі стабільно низьких рейтингів у опитуваннях, його поведінка ставала дедалі панічнішою. Зокрема, він чинив тиск на кандидатів кількох невеликих правих партій, щоб ті не брали участі у виборах. Він поширив створене за допомогою штучного інтелекту зображення ядерного вибуху над Тель-Авівом і, мабуть, намагався спонукати президента США завдати нового удару по Ірану. Крім того, як стверджується, лише вето начальника Генерального штабу Еяля Заміра втримало його від військової операції проти Ірану, деталі якої не розкривалися. Така операція могла спровокувати масштабний удар у відповідь, який, у свою чергу, дав би Нетаньягу привід відкласти вибори.

Навряд чи варто очікувати, що в майбутньому Нетаньягу відмовиться від спроб знову пустити в хід весь свій великий арсенал хитрощів задля збереження влади. Незважаючи на всі факти, його кампанія страху та самопрезентація в якості «містера Безпеки» знову спрацювали, і йому вдалося мобілізувати своїх прихильників.

27 жовтня близько 7,3 млн ізраїльтян отримали право визначити склад 26-го Кнесету. Вся країна була єдиним виборчим округом з більш ніж 12 тис. виборчих дільниць. Оскільки громадяни Ізраїлю, які проживають за кордоном, можуть голосувати там лише у виняткових випадках – наприклад, якщо вони дипломати, співробітники служб безпеки чи моряки, – цього разу рекордна кількість ізраїльтян – за оцінками близько 70 тис. осіб – спеціально приїхала, щоб проголосувати. Явка склала майже 78 відсотків – приблизно на сім процентних пунктів більше, ніж у 2022 році. Особливо високою вона була серед арабо-ізраїльського населення – 80 відсотків. Це сприяло історично безпрецедентному успіху двох арабських партій або партійних альянсів, які, як очікується, матимуть 19 місць. Тим примітнішим є цей результат, що, як і побоювалися, на деяких виборчих дільницях в арабських та змішаних містах виникли проблеми. Так, деякі виборці не знайшли своїх імен у списках, а в інших місцях співробітники сил безпеки ускладнювали доступ до дільниць або, принаймні, спочатку були відсутні двомовні бюлетені.

З урахуванням високих очікувань та значення цих виборів далеко за межами Ізраїлю їхній результат розчаровує

Після напруженої виборчої кампанії з погрозами та наклепом з боку вкрай правих політиків та «машини отрути» Нетаньягу сам день голосування пройшов загалом спокійно. Але в окремих випадках сталися фізичні напади на активістів «Демократів». Крім того, чоловік з ножем, мабуть, намагався наблизитися до Яїра Голана. Обставини цього інциденту поки що не зрозумілі, зокрема невідомо, чи відіграли роль нападки, в ході яких Голана називали «зрадником».

Напередодні виборів голосування 27 жовтня часто і цілком обґрунтовано називали доленосним – можливо, останнім реальним шансом знову затвердити демократичні принципи, перш ніж їхнє зникнення стане нормою. Хоча розподіл місць ще може трохи змінитися, а офіційні остаточні результати стануть відомі лише через кілька днів, з урахуванням високих очікувань та значення цих виборів, що виходить далеко за межі Ізраїлю, їхній підсумок розчаровує.

Тому дуже сумнівно, що вибори призведуть до зміни політики щодо гуманітарної кризи в секторі Газа та дипломатичного глухого кута навколо реалізації плану з 20 пунктів. Те саме стосується насильства з боку озброєних єврейських поселенців на Західному березі річки Йордан, що триває, нестабільної ситуації з безпекою у всьому регіоні

та ізраїльсько-палестинського конфлікту. «Я не бачу іншого виходу, окрім як прагнути створення двох держав для двох народів», – заявив Яїр Голан у ході передвиборчої кампанії. Він був єдиним лідером єврейсько-ізраїльської партії, який відкрито висловився на цю тему.

Ральф Мельцер

Д-р Ральф Мельцер (Ralf Melzer) очолює Офіс Фонду ім. Фрідріха Еберта в Ізраїлі. До цього він очолював Регіональний офіс Фонду "Діалог Південно-Східна Європа" в Сараєво, а також представництва Фонду в Тунісі та Мюнхені.